

DE VRIJE STEEM

Belgisch orgaan voor de provincie Antwerpen

Verschijnende gedurende de Deutsche Bezetting.

Bureelen en Redactie :
HOTEL DER PATRIOTTEN
Begijnenstraat, 42.

Onze welgemeende leuze is :
Noch Vlaming, noch Waal, maar Belg !
En eeuwig trouw aan ons Vorstenhuis !

Telegraphisch adres :
Kommandantur-Antwerpen-Mechelen
Met gratie ende privilegie.

Uit de Vlaamsche Beweging.

N. Rott. Ct. van Vrijdag 13 Oct. 1916 Ochtendbl.
A. (van onzen medewerker). (Niet doorgelaten).

Wie een scherp en kijk wilt krijgen op wat er binnen het bezette gebied van België gebeurd op het gebied van de Vlaamsche Beweging, moet kennis nemen van den vertrouwelijken oproep die gericht is aan de Walen, oprecht bekommerd met de toekomst van hun ras, en die eindigt met de kreet : « Leve de inlijving van Walonië bij Frankrijk ! Leve Frankrijk ! » Deze oproep wordt medegedeeld in het nummer van 7 Oct. 1.1. van de N. R. C. avondblad, die hem ontving van een harer correspondenten in België.

Naar het uiterlijke te oordeelen is het geheim alleen bestemd om verspreid te worden bij enkele vertrouwde Walen, die het niet zouden kunnen uithouden in België, en den hartewensch koesteren, maar zoo gauw mogelijk aangesloten te worden bij Frankrijk.

Het is niet geheel onmogelijk, dat het stuk van Walen afkomstig is. Er waren voor den oorlog enkele Walen in België die zulke neigingen hadden, evengoed als er enkele Vlamingen waren, die nog 1830 bejammerden.

In het manifest dat nu onder de hand zou verspreid worden, vindt men krasse uitlatingen die deze Walen — en zij worden bij name genoemd — in vroegeren tijd uitgesproken hebben. Tot nu toe heeft geen enkele Waal, ook niet het hevigste heethoofd, eene verklaring van dien aard afgelegd in het openbaar.

Als werkelijk toch een groepje Walen zulk een manifest in deze tijden in het geheim verspreid heeft — al was 't alleen onder vertrouwde Walen — dan zal niemand het een Belg kwalijk nemen, dat hij menschen, die op dergelijke wijze voor het ineen brokkelen van hun vaderland kuipen, niet meer als landgenooten wil beschouwen. Maar tevens zou de vraag dan gerechtigd zijn, of het niet erg naief en onverantwoordelijk zou wezen, als Vlamingen zulk

uitzinnig en ruziestokend geschrijf gingen verspreiden op 10.000 exemplaren in elke stad.

Er zijn echter redenen om te betwijfelen dat het stuk van Belgen uitgaat. En dan zou het al heel jammer zijn dat de leiders van den onlangs gestichtten Vlaamschen landsbond in de val liepen.

Ik geef al dadelijk toe dat het stuk, op het eerste zicht, niet zoo zeer het uitzicht heeft van een opocrievie stuk, omdat « er niets voor ons oog komt wat op onbekendheid, onbewustheid, lichtzinnigheid zou kunnen een zwakken steun hebben. » Het is bedacht, zelfs te goed bedacht, en verraadt haast zijne bedoeling.

Zoo werd daarin niet de huidige meening aangehaald van den beruchten Raymond Colleye « dien echten Waal dien gij allen hebt gekend als secretaris van het nationaal comiteit der Waalsche jonge wachten » maar een meening van voor den oorlog ; heden denkt hij er wel anders over als bliken kan uit zijn krant « L'Opinion Wallonne, » waarin hij een stelsel van bestuurlijke scheiding voorstaat, dat in niets afwijkt van dat der « actieven » : Nous redemandons les anciennes frontières et une nouvelle Belgique sur la base du système fédératif » in'écrit Leo Meert, un des leaders de la cause flamande.

C'est en peu de mots le programme de ce journal. La Wallonie n'atteindra la plénitude de son génie, la Flandre ne verra sa renaissance que le jour où le royaume de Belgipue se décidera à imiter les états fédéraux-Suisse, Empire Britannique, Amérique, — qui nous offrent l'exemple de leur tranquillité et de leur puissance exemptes des irritantes querelles de langues et de race qui firent hier notre faiblesse. (L'Opinion Wallonne 15 août au 1 septembre 1916).

Er spreekt iets uit het voorgelegd manifest, iets wat ik zou noemen : stelsel. Het spreekt uit den tekst, uit het nummer dat het draagt, uit de geheimzinnige wijze waarop het verspreid wordt, en... uit het eigenaardige dat van al de exemplaren van een geheim stuk dat in het begin van 1915 uitgegeven werd, en waarvan er 1 nummer 519 bestaat en eerst in October 1916 een exemplaar in de handen komt

van een vergrijsd leider der vlaamsche beweging.

Voor al dat de Vlamingen juist nu met dit manifest in aanraking komen, lijkt wel een wonderbaarlijk toeval. Wat zien wij nu gebeuren? De Vlamingen schijnen niet bar veel ijver aan den dag te leggen voor de afscheidsbeweging die hen moet vervreemden van den belgischen staat, en die tweespalt in het belgische huishouden moet verwekken. Er was eene Vlaamsche Hoogeschool commissie, uitgaande van de Nederlandsche Taal en Letterkundige Congressen: vele van de leden der commissie willen nu niet zoo en weigeren de Vlaamsche Hoogeschool te ontvangen uit de handen der Duitschers.

De politieke leiders der Vlaamsche beweging hadden een wetsontwerp voor de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool neergelegd, waarmee alle flaminganten akkoord gingen: al de voorleggers van dit wetsontwerp weigeren mee te werken aan de huidige vervlaamsching dier hoogeschool.

Meer dan 200 hoogeschool gediplomeerden hadden hun handteekening verleend ten voordeele van de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool; slechts 103 daarvan hebben het manifest ondertekend van den nieuwen Vlaamschen Hoogeschoolbond...

Het schijnt blijkbaar niet te willen vlotten. Men voorziet al dat het nog minder vlotten zal nu men niet meer hopen kan dat de belgische regeering zich later zal neerleggen bij wat de Duitschers ingevoerd hebben, en nu zij reeds verklaard heeft de diploma's, door de Gentsche Hoogeschool gedurende den oorlog verleend, later niet te zullen erkennen.

De zwakkelingen beginnen te aarzelen.

Nu was een nieuwe prikkel noodig. Hij kwam gauw ditmaal, en hij kan gelden als een bewijs van de listigheid der Deutsche organisatie: de Vlamingen moeten weer opgejaagd worden door uitlatingen van Walen.

Ik waag het te zeggen: hier is de Deutsche organisatie. Want de truk is gekend. Het is door middel van dergelijke apocriefe pamfletten dat de Duitschers er in geslaagd zijn van Februari 1915 af, den taalstrijd in België, die aan 't smeulen was gegaan tijdens den godsvrede, weer op te rakelen. Het begon toen eveneens met schotschriften van zoogezegde Walen, die op krankzinnige wijze de Vlamingen en hunne leiders aanvielen.

Ten dienste van de Walen verschenen er andere die de Vlaamsche beweging in hunne oogen moesten hatelijk maken. Alles zag het licht buiten de censuur om, en werd op geheimzinnige wijze verspreid, hoewel de goed ingerichte Deutsche politie niets deed om er achter te komen. Het parket van Brussel heeft ten slotte een onderzoek ingesteld naar de drukkers, waaruit bleek dat de drukker der pamfletten was: de Duitscher Kropp, Ruysdaelstraat, te St-Jans Molenbeek, bij Brussel, die voor

den oorlog reeds de Brüsseler Zeitung drukte. Toen beten de naiefsten aan den haak, en zeer enkele belgen vingen opnieuw met verbittering den taalstrijd aan.

Het sloeg naar buiten toe. In Holland, Frankrijk en Engeland waren er enkele franschgezinden, die in de meening gingen verkeerden, dat alle vlamingen verraders waren geworden, en zij gingen woorden spreken, die angstwekkend konden zijn voor de toekomst van Vlaanderen — als zij gekomen waren uit den mond van verantwoordelijke personen.

Sommige Vlamingen liepen er in, doch intuschen is de gros bon sens die in de Belgen huist weer boven gekomen, en is de strijd geluwd. Zelfs de kwestie der Vlaamsche Hoogeschool bleek ten slotte niet van aard te zijn om een werkelijke tweedracht te stichten.

Dat dus de campagne met de pamfletten opnieuw aangevangen wordt, ligt in de lijn van het plan der Duitschers.

Dit plan is merkbaar voor wie aandachtig en steeds nauwkeurig de gebeurtenissen heeft gevolgd. Zoolang de Deutsche overwinningen eene annexatie van België in het vooruitzicht stelden, maalde het Deutsche bestuur niet om de rechten der Vlamingen.

Toen kwam de tijd waarin Deutschland gewaar werd dat het België niet in zijne macht zou blijven houden, en dat dit kleine land opnieuw zou worden wat het steeds geweest is: het bolwerk waar de overstromende krachten van een der groote buurstaten op uitloopen, zoodra de eene of andere staat al te imperialistische neigingen zou krijgen. Deutschland kon vreezen dat na dezen oorlog België zich zal inrichten tot een sterken dam naast zijn Rijnstreek.

Die dam moet van nu af ondermijnd worden, en niets is daartoe geschikter dan het tegen elkaar opjagen der beide volkeren, die de belgische natie uitmaken.

Men ziet dit plan reeds in groote lijnen uitgeteekend in verscheidene geschriften van Deutsche geleerden, te beginnen met wat Nussche schrijft over België in de « Politisch Anthropologische Monatschrift », Februari 1915, en vooral wat Alfred Ruhemann schrijft in « Die Verlichtung der Englischen weltmacht und des Rüssischen Zarismus durch den Dreibund und den Islam » eerste uitgave van de « Kriegspolitische Kulturausschuss der deutschen vödrzienigheid Richard Wagner Gessellschaft »: De politieke omstandigheden schijnen ons dus aan te stellen om de twee rassen, die tot nu toe het belgische geheel uitmaken, te scheiden, en dit met het doel om de deutsche nationaliteit te beschermen.

De rede van den rijkskanselier op 5 April l. l. en tal van Deutsche geschriften en daden hebben dit plan verder uitgewerkt. Of het slagen kan, daarover een volgende maal.

Intusschen moge men bedenken, dat de geest slechts begint te heerschen waar de grove materiele organisatie ophoudt.

HET A. N. V. EN DE VLAAMSCHE HOOGESCHOOL

Het bestuur van de Amsterdamsche studentenafdeeling van het Algemeen Nederlandsch Verbond maakt bekend, dat op de algemeene ledenvergadering d. d. 19 October 1916 de volgende motie werd aangenomen :

« De Amst. Stud. Afd. van het A. N. V., vernomen hebbende, dat de gecombineerde bestuurvergadering der Studenten-Afdeelingen te Rotterdam een besluit genomen heeft, dat ook de Amst. Stud. Afd. bindt, heeft verklaard zich niet gebonden te achten door dat besluit. »

Verder werd, eveneens, met 27 tegen 21 stemmen, besloten geen afgevaardigde te zenden naar de opening der Vlaamsche Hoogeschool te Gent.

(Het Vaderland, 21 Oct. Ochtendbl.).

Duitschland in en na den oorlog.

N. Rott. Ct. van Donderdag 5 Oct. 1916. Avondblad C. (niet doorgelaten).

In de vorige maand heeft te Berlijn de algemeene vergadering plaats gehad van den Bond der Duitse Spaarbanken, waarin verslag over 1914/16 wordt uitgebracht. In 1914 nam het aantal aangesloten spaarbanken toe met 31, terwijl de schuld aan beleggers dier spaarbanken in totaal vermeerderde met 992 miljoen mark. In 1915 nam het aantal aangesloten banken toe met 16, hun schuld aan inleggers, ondanks het afvloeien van 884 miljoen voor de eerste oorlogsleening, met 806.5 miljoen. Gedurende 1916 zal de schuld aan inleggers ongeveer gelijk zijn gebleven. Op 1 Januari waren aangesloten 2727 spaarbanken met een schuld aan inleggers van 18.992 miljoen mark.

De secretaris, dr. Götting, hield eene rede over spaarbanken en oorlogsleeningen, voornamelijk bedoelende de middelen aan te geven, waardoor de deelneming der spaarbanken aan de vijfde oorlogsleening zoo groot mogelijk zou kunnen worden.

Hij deelde o. m. het volgende mede :

Op het einde van 1914, dus nadat de eerste oorlogsleening was uitgegeven, bedroeg het te goed aan inleggers bij alle Duitse Spaarbanken in totaal 20.5 milliard. In 1916 werden uitgegeven de tweede en derde oorlogsleeningen, waaraan de spaarbanken, zoo voor inleggers als voor eigen rekening, deelnamen met voor respectievelijk 1940

en 2856 miljoen en, al zijn de juiste cijfers nog niet bekend, volgens nauwkeurige schattingen zal het tegoed op het einde des jaars toch slechts een 200 miljoen minder zijn geweest dan einde 1914.

In 1916 kwam de vierde oorlogsleening, waaraan de spaarbanken deelnamen, voor 2725 miljoen, en de vijfde, waarvan de resultaten nog niet bekend zijn.

Volgens de berekeningen van den heer Reusch zal de teruggang der spaarbanken in 1916 wel niet meer zijn dan in 1915.

Toen de eerste oorlogsleening zou komen, verwachtten de spaarbanken, dat de eigen inschrijvingen aanmerkelijk hooger zouden zijn dan die der inleggers. De ervaring heeft echter anders geleerd. In Pruisen, waarvan de nauwkeurige cijfers bekend zijn, werd door spaarbanken en inleggers op de 1e leening ingeschreven voor 768 miljoen, waarvan 59 p. c. voor rekening van inleggers. Op de 2e leening 1688 miljoen waarvan 82 p. c. voor inleggers. Op de 3e leening 2184 miljoen (78 p. c. voor inleggers), en op de 4e leening 2116 miljoen (65 p. c. voor inleggers). Vooral bij de tweede leening was dus de deelneming van de inleggers sterk, terwijl bij de 3e en 4e leening de eigen intekening der spaarbanken meer op den voorgrond trad.

De heer Götting maakte nog de volgende opmerking :

De oorlog schiep voor velen nood en leidde tot het opteren van besparingen, maar velen maakten ook winsten, welke niet verteerd werden. Ook bij de spaarbanken wordt de verschuiving van het vermogen opgemerkt, terwijl de kring van inschrijvers op de oorlogsleeningen veranderde. De kleine spaarders, die met geestdrift deelgenomen hadden aan de eerste leeningen, vonden geene gelegenheid in de korte tusschenpoelen der leeningen nieuwe besparingen te maken. Tusschen de tweede en derde leening b. v. was het te goed bij de spaarbanken weer tot de vroegere hoogte gestegen, maar zij, die de gelden inbrachten, waren niet dezelfde spaarders van vroeger.

Wij hebben reeds eenige malen iets megedeeld over de beschouwingen van den econoom Berchtold over het economische aspect na den oorlog. Thans volgt een andere klank, op de vergadering van den Duitschen Spaarbankenbond gehoord.

Dr. Beumer, afgevaardigde in den landdag, besprak na de rede van dr. Götting de vraag, of na den oorlog genoegzaam arbeid zou zijn om de schade te herstellen, die door den oorlog ontstaan is. Op grond van de kennis, welke hij van het Duitse industriele leven heeft, meende hij die vraag bevestigend te moeten beantwoorden. De arbeid aan de eigen spoorwegen, de scheepvaart, het legerbestuur, en vooral in de industrie, waar de machines zoozeer geleden hebben, dat zij volsrekt door nieuwe zullen moeten vervangen worden, de aanvulling

der uitgeputte warenvoorraden, dit alles zal na den oorlog van zeer groote beteekenis zijn. Maar hoe zal het gaan met den uitvoer, waarop de Duitsche industrie in zoo hooge mate aangewezen is? Beumer stelde daartegenover de vraag: wie hebben wij na den oorlog op onze uitvoermarkten te vreezen? De drie Europeesche staten, waarmede in vreedstijd hoofdzakelijk gekonkurreerd moest worden, zijn België, Frankrijk en Engeland. Wat België betreft, persoonlijk staat spreker op het standpunt, dat België niet meer uit handen mag gegeven worden (bijval der vergadering) dat minstens Antwerpen, Ostende en Zeebrugge als nieuwe steunpunten der vloot behouden moeten worden (bijval). Maar zelfs als de oorlog derwijze verliep, dat niet geheel België — wat hij nog steeds hoopt — behouden kan worden, dan nog zal de oplevering der Belgische industrie jaren behoeven, want behalve de kolennijnen, die de Duitschers dadelijk weer in gang gebracht hebben omdat zij de kolen dringend noodig hadden, ook voor de neutrale landen, staat de Belgische industrie om zoo te zeggen stil, en wie de twaalf Fransche departementen bezocht heeft, zal sprekers meening deelen, dat het jaren en jaren zal duren, eer Frankrijk weer eene beteekenende industrie zal bezitten, want behalve de ertsgröeven zijn alle andere bedrijven in Frankrijk stil gelegd, afgezien van eenige kleine gieterijen, waar kachels voor de loopgraven gegoten worden en prikkeldraad vervaardigd.

En Engeland? Dit heeft in 1913, dank zij de verwaarloozing van den landbouw in dat land, voor 5 milliard mark aan levensmiddelen ingevoerd, en naar betrouwbare berekeningen steeg het bedrag in 1915 tot minstens 13 milliard mark, terwijl het Duitschland heeft klaar gespeeld zich zelf te voeden zij het dan ook niet als in vreedstijd.

De toestanden op landbouwgebied dragen er in Engeland toe bij, dat de schulden in veel sterker mate toenemen dan in Duitschland, en in een land, waar de ministers voor de arbeiders op de knieën gelegen hebben als in Engeland het geval was, zullen na den oorlog toestanden moeten ontstaan, die het er heen zullen leiden, dat de Engelschen voor den aanmaak van uitvoerproducten dubbele prijzen betalen moeten.

Dr. Beumer ziet de toekomst voor de Duitsche industrie dan ook hoopvol in.....

Von Hartmann.

(Hieronder een uittreksel van den Vastenbrief voor 1915 van Kardinaal von Hartmann, aartsbischof van Keulen):

« Wanneer een onheil over ons komt of een « wreed verlies ons treft, vervult twijfel onze ziel en

« wij vragen: Hoe kon Gods Voorzienigheid dit « toestaan en waarom verhinderde hij niet de komst « des doods, die deze verminkingen, heel dezen « wreeden oorlog, die verderfelijke hartstochten « ontketende.

« 't IS DE OPROEP VAN ONZEN KEIZER tot den « strijd tegen een wereld van vijanden, tot een strijd « dien hij met rein geweten aanvaardde voor God, « overtuigd van de gerechtigheid onzer zaak, IS DE « ZE OPROEPING NIET DE ROEP DER GODDELIJKE « KE VOORZIENIGHEID VOOR ONS ALLEN? Laat « ons deze oorlog bezien in het licht des geloofs; « dan zullen de donkere gedachten, die thans de « ziel verduisteren, verdwijnen.

In België bestaat er nog niet een enkel onderpastoorke, om zulke platte vleierstaal te spreken of te schrijven. In Duitschland is het een kerkvoogd die zich tot zulke heiligschennende pluimstrijkerij verlaagd!

Het was dus EEN ROEP DER GODDELIJKE VOORZIENIGHEID, niet waar, Deutsche Eminentie, dat het schandelijk met Duitschland beraamd ultimatum van Oostenrijk aan Servië, dat heel Europa onmiddellijk heeft aanzien als een volstrekt voorbedachte oorlogsfakkel, die de oorlog noodzakelijk moest doen ontbranden, en waaruit ook onmiddellijk de oorlog is ontbrand!

Een kardinaal die op zulk eene manier voor de oogen van geheel een volk de Voorzienigheid ten dienste stelt van de schandelijkste en gruwelijkste ondernemingen van zijnen wereldlijken vorst, is zeker wel waard Duitsch te zijn, en tot het Deutsche Heerenhuis door zijnen keizer te zijn verheven. De benoeming van kardinaal von Hartmann als lid van het Heerenhuis is inderdaad verwezenlijkt na het rondzenden van dien edelen herderbrief. Loon naar verdiensten!

De Gentsche hoogeschool.

N. Rott. Ct. van Maandag 9 Oct. 1916. Avondbl. B. (niet doorgelalen).

In haar nummer van 30 September bevatte « De Tijd » het volgende bericht van een harer correspondenten in België:

« Ofschoon katholieke elementen in de vervlaamsching zijn gemengd, heeft men toch in Vlaanderen opgekeken van de aarzelande en vertraagde toetreding van de heeren dr. J. de Cock (priester) en J. Persyn tot het manifest van den Hoogeschoolbond. Eerstgenoemde was verbonden aan de hoogeschool te Leuven, wier leeraren zich zorgvuldig onthielden van de geheele Gentsche beweging. Ook in de kringen der Vlaamsche geestelijken is men beslist tegen

de vervlaamsching onder de bestaande omstandigheden, en een desbetreffend wachtwoord is in die lezingen uitgegeven. »

Thans schrijft prof. de Cock uit Zwolle het volgende aan « De Tijd » :

« Zooals U waarschijnlijk weet, heb ik mede het manifest onderteekend ter onverwijld vervlaamsching der Gentsche hoogeschool. Ik ben en blijf het eens met de overwegingen en beginselen uitgedrukt in dit vertoog, maar nu verneem ik uit « Het Vaderland » van 24 September, dat de onlangs te Gent benoemde dr. Jolles « Hollander » van geboorte is, reeds jaren in Duitschland woonachtig en daar genaturaliseerd.

HIJ VOCHT BIJ HET DUITSCHE LEGER AAN HET WESTELIJK FRONT. Tegenover dit verbijsterend, bij ingewonnen inlichtingen waar blijkend bericht, moet ik mijn handteekening terugnemen. Eene Vlaamsche hoogeschool is mij welkom ten allen tijde, maar dan moet ze ook vlekkeloos-Vlaamsch, of althans vlekkeloos Nederlandsch zijn in haar personeel, en geen leeraars opnemen, wier handen besmeurd zijn met Vlaamsch bloed. »

*
*
*

Onze correspondent te Havre heeft ons onlangs reeds telephonisch gemeld, dat een groep Belgen, Walen en Vlamingen, een adres aan de Belgische regeering heeft gezonden, om te protesteeren tegen de poging van den Duitschen gouverneur-generaal in België, om verdeeldheid onder de Belgen te brengen door het vervlaamschen der hoogeschool te Gent.

Het adres, zoo schrijft ons thans onze correspondent, beantwoordt tevens het manifest der honderd Vlamingen, die hun instemming betuigt hebben met het vervlaamschingsbesluit van de Duitse overheid in België.

Aan het protestadres van de groep Belgen is het volgende ontleend :

Overwegende, zoo heet het daarin, dat de Belgen de noodzakelijkheid inzien van hunne nauwe en volhardende eenheid om den vijand van hun gebied te verdrijven ; dat zij, grooter geworden in het gemeenschappelijk ongeluk, hetwelk zij moedig zullen blijven dragen tot aan de overwinning, zich tevens bewust zijn dat sommige van hun vroegere geschillen voorgoed verdwijnen moeten ; dat zij het dus eens zijn over de noodzakelijkheid om eene Vlaamsche Universiteit in het leven te roepen ; dat de voorwaarden, waaronder die instelling gesticht zal worden, rijpelijk en kalm overwogen zullen worden, zoodra het land bevrijd is, met de bedoeling zoo goed en zoo snel mogelijk een der verlangens van de vlaamsche bevolking te verwezenlijken ;

Overwegende dat de bezetter de Gentsche Universiteit in eene Vlaamsche Universiteit verandert ; dat hij aldus doende zijne bevoegdheid geheel te buiten gaat ;

Overwegende dat, volgens de bepalingen van artikel 43 van het reglement, dat gevoegd is bij de vierde te 's Gravenhage op 18 October 1907 vastgestelde Conventie, (Belgische wet van 25 Mei 1910) de bezetter, behoudens volstrekte verhinderings, de wetgeving, die in het bezette land van kracht is, moet eerbiedigen ; dat in dit opzicht het Duitse handboek betreffende de wetten van den continentalen oorlog, uitgegeven door de historische sectie van den grooten staf, zich aldus uitdrukt : « de bezetter, die slechts in de plaats is gesteld van den werkelijken soeverein, zal voortgaan te besturen met behulp van de bestaande wetten en reglementen. Hij zal het toepassen van nieuwe wetten, het opheffen en het wijzigen van oude wetten en alle daden van denzelfden aard moeten vermijden, tenzij zij door de onvermijdelijke eischen van den oorlog gerechtvaardigd worden, want slechts deze geven hem het recht buiten de voorloopige noodzakelijkheid van het besturen van het land om, wetten uit te vaardigen ;

Overwegende, dat de bezettende macht slechts een beperkte macht bezit, dat zij, volgens het hiervoor genoemde artikel, zich van die macht bedienen moet, « ten einde zooveel mogelijk de orde en het openbare leven te herstellen en te verzekeren » ;

Overwegende dat de maatregelen, waarvan sprake is, direct tegen deze rol ingaan, dat de vorming van een Vlaamsche Universiteit geheel vreemd is aan de eischen van den oorlog ; dat zij op dit oogenblik, onder het masker van voldoening te geven aan de Vlamingen, de bedoeling heeft de Belgen onderling te verdeelen, ten einde van hunne tweespalt gebruik te maken ; dat de onderteekenaars van het manifest dit perfide oogmerk van de bezettende macht, dat voldoende moet zijn om zijn geschenk af te wijzen, in het duister gelaten hebben ;

Overwegende, dat de houding van de onderteekenaars van het manifest te meer laakbaar is nu er twee voortreffelijke hoogleeraren van de Universiteit te Gent, Pirenne en Fredericq, die noch de medeplichtigen noch de slachtoffers van den bezetter hebben willen zijn, in Duitschland gevangen gehouden worden, omdat zij zich tegen zijn wil verzet hebben ;

Overwegende dat de Vlaamsche studenten, die in België gebleven zijn, niet het geregeld hervatten hunner studiën wachten tot hun medeleerlingen, die sedert meer dan twee jaren het vaderland dienen, terug zijn gekeerd ;

Overwegende ten slotte, dat de onderteekenaars van het manifest niet de bevoegdheid hebben, te spreken uit naam van het Vlaamsche volk ; dat zij, die daartoe wel bevoegd zouden zijn, n.l. de onder-

teekenaars van het wetsontwerp, strekkende tot het in het leven roepen eener Vlaamsche Universiteit, geweigerd hebben zich aan te sluiten bij een betooging, die zij afkeuren; dat in de maand april 1916 de voornaamste personen uit de Vlaamsche beweging in België zich met kracht verzet hebben tegen de door de bezettende macht voorgestane maatregel.

De ondertekenaars van het adres, protesteerend tegen het manifest van den Vlaamsche Hoogeschool Bond, blijven overtuigd dat de Vlamingen de tegemoetkoming, die Duitschland hun betoont met de dubbele bedoeling hen te scheiden van hun landgenooten en hen te onderwerpen, zullen afwijzen; zij keuren de houding van de hoogleeraren Pirenne en Fredericq goed, en zenden hen de betuiging hunner bewondering en sympathie.

« LA LIBRE BELGIQUE. »

« La Libre Belgique, » de kleine Belgische krant die, alle Deutsche opsporing ten spijt, nog steeds blijft verschijnen te Brussel, gaf onlangs een speciaal nummer uit ter gelegenheid van de verjaring der Belgische onafhankelijkheid: dit zeer verzorgde nummer bevatte den tekst van het Nationaal Belgisch Lied, een artikel over het feest van den dag, en een spiritueel artikel over mannenmoed en eer. Het was daarenboven opgeluisterd door een vaderlandsch gezinde teekening.

De Deutsche overheid heeft reeds 75.000 mark belooning beloofd aan hem, die haar opsteller of uitgever aanduidt... Maar, zegt de redactie de krant wordt gedrukt en geschreven in een automobiel.

In verband met het uitgeven en verspreiden van dit blad werd reeds senator Hallet aangehouden en naar Duitschland gevoerd, en naderhand werden nog meer aanhoudingen gedaan. Onder meer verscheen pater Dubar voor het krijgsgerecht te Brussel; hij werd tot verbanning veroordeeld. Deze dagen verschenen voor het krijgsgerecht ook priester Musch, veroordeeld tot elf jaar dwangarbeid, en mevrouw Schepens, veroordeeld tot vijf jaar gevangenis.

De Deutsche politie heeft onlangs nog het geheele St-Michielsgesticht doorzocht; men heeft gaten geslagen in de muren en geboord in de kelders tot op een meter diep. Toch is nog de drukkerij van dit blad niet ontdekt.

Dezer dagen gaf « La Libre Belgique » een luxe brochure uit van 50 blz. op oud-Hollandsch papier met Elsevierletter gedrukt, en opgeluisterd met 10 platen, waaronder de portretten van de Koninklijke familie, en enkele foto's uit den Yser-strijd.

Uittreksel uit het « Algemeen Handelsblad » Och-tendblad van 12 Sept. 1916.

Aphorismen over de Vlaamsche Hoogeschool.

Aan dr A. Henderickx en Leo Augusteyns, voor zitters van den Vlaamschen Hoogeschoolbond. (1)

1° De huidige voorvechters van de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool beweren, dat zij de Vlaamsche Universiteit juist NŮ willen inrichten, omdat zij er anders nooit komen zal.

Dit is een bekentenis van onmacht, een slag die zij hun eigen kaak toebrengen.

Gelukkig is het niet waar dat de Vl. Hoogeschool er anders nooit zal komen, en wordt dit alleen ter verontschuldiging aangewend.

2° Zouden die voorvechters ermee gediend zijn, indien het getal werd bekend gemaakt van 1° de Belgen, de Vlamingen die tegen de vervlaamsching zijn, 2° de Vlamingen en flaminganten die de vervlaamsching IN DE HUIDIGE OMSTANDIGHEDEN teeneemaal niet willen?

Volgens onze schatting niet een Belg op duizend, niet een Vlaming op honderd, niet een flamingant op tien zou er voor te vinden zijn.

3° Hoelang duurt uwe propaganda voor de Vl. Hoogeschool? Sinds wanneer zijt gij met dien eisch voor den dag gekomen? Heeft de regeering hem niet onmiddellijk gunstig bejegend, geen sympathieke verklaring afgelegd, geen ernstige beloften gedaan? Is zij niet bereid van stonden aan, de kursussen te verdubbelen, indien de Vlaamsche professoren te vinden zijn? Heeft zij het ontwerp niet voor de kamer gebracht, en zoekt zij niet loyaal een oplossing, die de meerderheid van het land kan bevredigen?

4° Het is hoonend in de Belgische verklaringen niet te berusten, maar dat in de Deutsche WEL te doen.

5° Mag het loyaal heeten eene wet te willen door-drijven, terwijl hare bekampers door uitlandigheid of door andere oorzaken den mond zijn gesnoerd?

Zoo oordeelen er toch de drie hoofden over van de kamergroep die er voor ievert.

6° Mag het eene patriotieke daad heeten, den vijand die door België en heel de beschaafde wereld het vernietigen der Universiteit van Leuven verwe-ten wordt, te helpen bij het stichten eener nieuwe?

7° Terecht zal iedereen in het buitenland zich af-

(1) Een « DEDICACE » is gewoonlijk gericht aan waardevolle mannen.

Hier is dat echter het geval niet. Maar wij kunnen er niet aan doen, dat de Vl. Hoogeschoolbond zulke twee voorname nulliteiten aan 't hoofd heeft. « Goed Heil » aan de Vl. Hoogeschoolbond; voor ons paart gunnen wij hem van harte zoo een paar dozijn voorzitters!

vragen : maar indien de Duitschers zoo baldadig te werk zijn gegaan in België, als de regeering het beweert, zouden zoovele hoogbeschaafde Belgen met hun nog omgang hebben, samen werken aan 't zelfde plan. Gij roept : wij verschalken den Duitsch hij dient onze plannen. Ja, maar hoe behendig dient gij de zijne niet.

8° Gij beweert : de Duitscher is zoo goed ons eenen dienst te bewijzen, en er bestaan geene redenen om die gunst te weigeren. Redens waren er bij de vleet daartoe. Aan een inbreker, die des nachts met bebloede handen voor uw bed staat, vraagt ge niet een moeilijk slot open te maken, en als hij zijne diensten zelf biedt, vergt uwe waardigheid dat gij die weigert.

9° Heeft heel het land de houding der Belgen niet goedgekeurd, die de trawanten van den indringer de hand weigerden, en nu helpt gij hem trouw bij het verbreden der kloof die hier tusschen de twee stammen van het land bestaat.

10. Uwe kortzichtigheid blijkt uit uwe huidige houding : moet hetgeen thans door de bezetting tot stand wordt gebracht later niet bekrachtigd door de terugkeerende regeering ? En zal zij dat willen en kunnen doen ?

11. Al wilde de regeering het nog, waar zou zij de bekrachtigende macht vinden om dit Duitsch werk staande te houden ? Bij de Vlamingen ? Maar gij bekent zelf dat gij de macht niet hebt om de Universiteit te bekomen, waar zult gij de macht halen om haar tegen den wensch der meerderheid in stand te houden ?

13. Het schijnt dan ook wel dat de voorvechters der huidige Hoogeschool liever der Germanen dan der Belgen instemming verwerven : Redt ons voor de Waalsche dwingelandij, roepen zij Duitschland toe, en dan zijn wij bereid onzen stam in den Germaanschen op te lossen.

14. Want het is een feit, dat tot zelis de naiefste betrachters der Vl. Hoogeschool toegeven, dat de verduitsching ons even ongenanig ringeloozen, als eventueel de verfransching ons dat zou doen.

15. Bleef een enkel flamingant nog eenigen twijfel dienaangaande, hij spreke maar de verduitschte bevolking van Polen, Lotharingen en Denemarken aan.

16. Hij bedenke maar eventjes dat de Deutsche kolonie te Antwerpen zich vooral door haren haat van al wat Vlaamsch is en door hare Franschdohheid, onderscheidde.

17. Welk een impolulariteit, welk een vloek zal hier niet op de Vl. Universiteit, in dergelijke omstandigheden verkregen, rusten ? Zal zij niet van eerst af DE DUITSCHE HOOGESCHOOL heeten ? Zal zij geen deel van den haat dragen dien de Duitse bezetting hier verwierf ?

18. Men herinnere zich dat de groote reden, waarom de regeering van Louis XVIII nooit de

volksgunst verwierf, was, dat men van haar zegde: Onze Koning werd uit de bagage van den vreemdeling geschud.

19. Hoe leelijker de Duitschers met onze priesters doen, hoe beter voor den godsdienst, hoorden wij wel eens zeggen. Zou hier ook niet mogen beweerd : hoe meer sympathie de Duitschers voor de Vlaamsche zaak betuigen, hoe beter voor de fransquillons.

20. En dan de Deutsche manier van handelen die door heel de inrichting der hoogeschool doorschemert : wie zou er eens aan gedacht hebben, de krijgsgevangenen in Duitschland hunne boeien af te nemen als zij de nieuwe inrichting bij traden ? Is dat geen vloekbare maatregel van zedelijke tortuur ?

21. Moet dergelijke maatregel de inrichting en inrichters niet doen afkeuren door alle man van hart ?

22. Hoe zouden de betrachters de tegenproef opnemen : de Franschen overrompelen België, en laten de krijgsgevangen Belgen tot hunnen haard terugkeeren, indien zij zich in de nieuw gestichte Waalsche Universiteit laten opschrijven.

23. Wij kunnen ons niet langer met de regeering verstaan, zoo redeneeren de vervlaamschers, want zij heeft ons steeds verdrukt en doet het vooral nu. Maar de bezetting waarmee gij u wel verstaat, is die dan zoo moederlijk en goed ? Gij valt uw gouvernement af omdat het u geene hoogeschool gaf, die 't meerendeel der Vlamingen tot heden niet wenschen, ten onrechte zeker, maar tegenover het stelsel der meerderheid, dat onze wetten beheerscht, moet zoowel rekening gehouden worden als van de onze. Maar terwijl gij zoo streng zijt voor uw eigen gouvernement, vergeeft gij den indringer zijn moorden, het verwoesten van uw land, en het breken zijner belofte.

Vergeet gij dit niet, gij wendt er toch den blik van af, om al uw aandacht aan de euvelheden der Belgische regeering te wijden.

24. De regeering heeft nochtans ook veel in te brengen om haar gedrag tegenover de Vlamingen te verrechtvaardigen. Zoowel de flaminganten als de socialisten mag verweten worden dat zij te veel van de regeering willen en verwachten. Zij wenden zich altijd tot de zeilen als er kwestie is den molen te doen draaien, den staat van zaken te veranderen, in plaats van binnen in den molen te gaan en het mechanisme te doen werken.

Uwe werking, heeren flaminganten, ware veel beter tot den geest en de overtuiging van uw volk gericht.

Een Vlaming.

PER TELEGRAM EN TELEFOON.

Eigen verbinding. — N° 42.

Wij vernemen dat Heer dokter Knops-Gabriëls, als geneesheer aan het gasthuis van Stuivenberg gehecht, uit deze bediening ontslagen werd. Genoemde persoon is een der fameuze onderteeke-
naars van het manifest voor de Deutsche hoogeschool.

Zou dit soms de reden zijn ?

* * *

Het is bekend dat er jaarlijks 400 tot 500 studie-
beurzen aan hoogstudenten verleend worden. Zij
bedragen zoo een 400 frank elk (minimum). Deze
studiebeurzen moeten verdeeld worden onder de 4
hoogescholen des Rijks. Welnu, wat zien wij thans
gebeuren ?

Van de bestaande hoogescholen wordt geene re-
kening gehouden... alles komt ten beste aan de stu-
denten der Deutsche hoogeschool van Gent. Zoo
zal het velen natuurlijk gemakkelijk vallen de lessen
dier hoogeschool te volgen : men zal er voor niets
kunnen studeeren.

In alle geval, het feit stuit tegen de borst, en als
de activisten dezen maatregel weeral goedkeuren...
ook goed. Wij van onzen kant vinden het een ge-
meenen diefstal, waardoor de mannen der hooge
cultuur zich weer eens te meer doen kennen.

* * *

Naar ons uit goede bron geseind wordt, zijn de
Duitschers in Vlaanderen bezig, de jonge manne-
lijke werkeloze bevolking mede te nemen. Te Bug-
genhout en op verscheidene andere plaatsen is men
er mede begonnen.

En nu doen de geruchten de ronde, dat welhaast
in de omstreken van Antwerpen hetzelfde gebeuren
zal. Wij zullen hiervan onze lezers op de hoogte
houden, daar men ons belooft heeft, dat we bijtijds
onze lezers zullen kunnen verwittigen. (Bij voor-
baat hartelijk dank ! Majoor Sauss !)

* * *

Uit Merxheim schrijft ons een trouwe lezer en va-
derlander :

« Gelief nota te nemen van het café, gelegen aan
den Kleinen Bareel (weg Merxheim-Brasschaet), en
gehouden door Edm. De Keyzer, natiebaas op de
Zilvermidnatie te Antwerpen. De Duitschers zijn
de beste verbruikers zijner herberg ; zijne dochter
rijdt met den herr Rittmeister te paard en per auto.
De Deutsche soldaten zijn verplicht in die herberg
hun geld te verteeren en nergens anders. Over eeni-

gen tijd zegde mij een persoon, die daar dagelijks
voorbijkomt : « De Belgische genie heeft in 1914
dit kot om militaire redenen afgebrand, maar, na 't
vertrek der Duitschers zullen WIJ er eens aan be-
ginnen, en dan zal het wat aangeneramer zijn. » Laat
ons hopen dat dit spoedig moge gebeuren. »

* * *

AAN DE GRENS. — Of ze niet te benijden zijn,
de grensbewoners, althans te Putte. Aan de grens-
lijn geen Duitschers meer ; aan den electrischen
draad evenmin. Waarom ? De Gott-mit-uns-men-
schen zijn er niet te houden. In hunne haast loopen
zij de grenspalen steeds voorbij.

Of het niet waar is dat onlangs een « dappere »
om kaas voor zijn overste moest gaan naar Holland,
en nog steeds van zijn boodschap niet weergekeerd
is ?

Of het niet waar is, dat zoowel oversten als sim-
pelen de pijp aan den Rijkskanselier geven.

Of het niet waar is dat nu de officieren ook niet
meer vertrouwd worden als ze den electrischen
draad voorbij moeten, en een wacht meekrijgen die
op hen letten moet.

En toch wordt er te Berlijn immer voortgeblaft :
« Gansch het leger is nog steeds één om den strijd
voort te zetten... Hm !... »

* * *

Havre, 19 Oct. (Part). — Vandaag is het kabinet
samengekomen om den tekst op te stellen van een
wetsbesluit, waarbij maatregelen worden genomen
tegen Belgische staatsburgers, die met den vijand
gemeene zaak hebben gemaakt. Het zal weldra aan
den koning ter teekening worden voorgelegd.

* * *

Wij ontvangen volgend schrijven : « Uwe op-
merking aangaande het vuile weekblad «De Toorts»
in een uwer vorige nummers draagt de goedkeuring
weg van alle rechtzinnige vaderlanders. Nochtans,
niet alleen het bladje dient gebrandmerkt, doch ook
die boekhandelaars, die het durven ten toon stellen
(onder andere 3 op de St-Jacobsmarkt) moeten wij
doen gevoelen, dat onze centen bij andere hande-
laars kunnen besteed worden, die meer begrip heb-
ben van vaderlandsliefde. » Een vurig vaderlander.

PROPAGANDAPENNING.

Non pas 25 cent. mais	fr. 2.05
Turksch of Egyptiaansch	2.50
Omdat er minder volk op de Groenplaats	
bij het Duitsch concert aanwezig is	0.25
Omdat er nog minder komen zou	0.25